

g* | παιδεία

media και φύλο: μια κριτική ανάλυση

σχέδια επί
χάρτου

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Περιγραφή

Το παρόν σχέδιο εργασίας παρέχει στα παιδιά πληροφορίες και δεξιότητες κατανόησης του κόσμου των ΜΜΕ, στοχεύοντας στην ανάπτυξη μιας πιο ανοιχτής προσέγγισης για τον κόσμο, τον άνθρωπο και την κοινωνία. Οι προτεινόμενες δράσεις αφορούν την κοινωνική ζωή των παιδιών και την ανάπτυξη ενσυναίσθησης για την κοινότητα στην οποία ζουν.

Στόχοι

- Ανάλυση μηνυμάτων και τεχνικών που χρησιμοποιούνται στα μέσα, προβάλλοντας κοινωνικές αξίες και κανονιστικές έμφυλες νόρμες.
- Αναγνώριση των στερεοτύπων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, όπως αναπτύσσονται γύρω από την έμφυλη ταυτότητα.

Λέξεις κλειδιά

Σεξισμός (Sexism): Ο σεξισμός είναι η συστημική διάκριση και καταπίεση που υφίστανται όλα τα άτομα που δεν είναι άνδρες (και κυρίως οι γυναίκες και όσα άτομα διαβάζονται ως γυναίκες) με βάση το φύλο ή το σώμα τους και μόνο. Τον σεξισμό έχει γεννήσει η πατριαρχική δομή της κοινωνίας που βασίζεται στην ανωτερότητα του άνδρα και της αρρενωπότητας. Παράγωγα του σεξισμού αποτελούν η ομοφοβία, η αμφιφοβία και η τρανσφοβία. Ο σεξισμός αποτελεί ένα σύστημα καταπίεσης που είναι ενσωματωμένο στους κυρίαρχους κοινωνικούς, πολιτισμικούς και οικονομικούς θεσμούς και πολλές φορές δεν γίνεται αντιληπτός στις μικρότερες εκφάνσεις του. (Colour Youth)

Κοινωνικό Φύλο (Gender): Είναι το κοινωνικό κατασκεύασμα που απαρτίζεται από ρόλους, συμπεριφορές, νόρμες, δραστηριότητες και χαρακτηριστικά που η εκάστοτε κοινωνία, κουλτούρα ή/και τάξη κάποιας δεδομένης ιστορικής περιόδου αποδίδει ως «τυπικά» της γυναίκας και του άνδρα (έχοντας ως βάση το μοντέλο της δυαδικότητας του φύλου). Το κοινωνικό φύλο είναι ως εκ τούτου άρρηκτα συνδεδεμένο με τις κοινωνικές προσδοκίες που συνδέονται με το αντιληφθέν ως βιολογικό φύλο των ατόμων. Κατ' άλλους, το κοινωνικό φύλο είναι το μόνο φύλο ενός ατόμου. (Colour Youth)

Ετεροκανονικότητα (Heteronormativity): Έννοια που αναπτύχθηκε εντός της *Queer* Θεωρίας και περιγράφει την κοινωνικά επιβαλλόμενη δυαδικότητα του φύλου, καθώς και την πίστη στην ιδέα πως η ετεροφυλοφιλία είναι ο μοναδικός φυσιολογικός και αποδεκτός σεξουαλικός προσανατολισμός. (Colour Youth)

Ετεροσεξισμός (Heterosexism): Η πεποίθηση πως η ετεροφυλοφιλία είναι ο μόνος φυσιολογικός σεξουαλικός προσανατολισμός, ανώτερος σε σχέση με τους υπόλοιπους σεξουαλικούς προσανατολισμούς, και συνοδεύεται από την πεποίθηση ότι όλοι οι άνθρωποι είναι αποκλειστικά ετεροφυλόφιλοι (Fish, 2007). Ο ετεροσεξισμός είναι άμεσα συνδεδεμένος με την ομοφοβία, διαφέρει όμως

σημαντικά, καθώς αποτελεί ένα σύστημα καταπίεσης που είναι ενσωματωμένο στους κυρίαρχους κοινωνικούς, πολιτισμικούς και οικονομικούς θεσμούς. (Colour Youth)

Φύλο (Gender): Ο όρος «φύλο» υποδηλώνει τους κοινωνικά δομημένους ρόλους, συμπεριφορές, δραστηριότητες και ιδιότητες (χαρακτηριστικά γνωρίσματα), τα οποία μια δεδομένη κοινωνία θεωρεί προσήκουσες και ενδεδειγμένες για τις γυναίκες και τους άνδρες. (Συμβούλιο της Ευρώπης (2011), Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας, Κωνσταντινούπολη, 11.5.2011 (άρθρο 3)).

Φύλο που αποδίδεται στη γέννα (Gender Assigned At Birth): Αναφέρεται στο φύλο, που τόσο κοινωνικά όσο και νομικά προσδίδεται κατά την γέννηση του ατόμου, με βάση τα βιολογικά χαρακτηριστικά που εκλαμβάνονται ως κυρίαρχα. (Colour Youth)

Απαιτούμενος χρόνος

Περίπου μία ώρα

Προτεινόμενο πλάνο εργασίας

A' ΜΕΡΟΣ

Εργασία 1

Μοιραστείτε με τα παιδιά μια εικόνα της *Anne McClain*, αστροναύτη της NASA, με την αστροναυτική της στολή. Έπειτα, διαβάστε τους ή διηγηθείτε το γεγονός της διαστημικής αποστολής με την *Anne* και την *Christina Koch*. Το 2019, οι δύο γυναίκες θα ταξίδευαν στο διάστημα για να φτάσουν και να διαμείνουν σε διαστημικό σταθμό, ωστόσο η αποστολή τελικά ακυρώθηκε καθώς η NASA δεν είχε δύο αστροναυτικές στολές νούμερο *Medium* (ένα νούμερο δηλαδή μικρότερο από το *Large* που χρησιμοποιούν οι άνδρες αστροναύτες). Έτσι, ένας άνδρας αστροναύτης αντικατέστησε τελικά μία από τις γυναίκες. Διαβάστε περισσότερα στοιχεία στο [άρθρο](#).

Εργασία 2

Ρωτήστε τα παιδιά για τους λόγους που η NASA είχε μόνο ανδρικές αστροναυτικές στολές. Αναζητήστε στη συνέχεια ιστορικά στοιχεία για τη συμμετοχή ανδρών και γυναικών σε διαστημικές αποστολές. Είναι σημαντικό όμως να μη μείνετε σε αυτό το επίπεδο ανάλυσης αλλά να κατευθύνεται την ομάδα στην έννοια του στερεοτύπου. Συζητήστε ποια στερεότυπα δημιουργεί ή/και αναπαράγει η NASA μέσα από αντίστοιχες αποφάσεις της; Πώς δημιουργούνται γενικά τα στερεότυπα; Πώς ενισχύονται από την κοινωνία;

B' ΜΕΡΟΣ

Εργασία 1

Συζητήστε με τα παιδιά της τάξης για στερεότυπα που μας αφορούν όλες/ους/α και αναπαράγονται από τα μέσα ενημέρωσης. Προβληματιστείτε για το πώς επιδρούν στην εικόνα του εαυτού μας και στις επιθυμίες μας.

Μετά από αυτή την αρχική συζήτηση προβάλετε στα παιδιά βίντεο από μια τηλεοπτική εκπομπή, μία διαφήμιση, ένα meme, ένα reality show ([Διαφήμιση Γερμανός, If Women's Roles In Ads Were Played By Men](#)). Στη συνέχεια συζητήστε για τα συναισθήματα που αναδύθηκαν στα παιδιά, τις σκέψεις και τους προβληματισμούς τους. Γνωρίζουν ή παρακολουθούν αντίστοιχες τηλεοπτικές εκπομπές;

Εργασία 2

Στη δεύτερη εργασία τα παιδιά χωρίζονται σε μικρές ομάδες (3-5 ατόμων) και συζητούν πέντε βασικές ερωτήσεις, καταγράφοντας σε ένα χαρτί τα σημαντικότερα σημεία της συζήτησής τους.

- Προτείνεται να αλλάξετε τη σύσταση των ομάδων για κάθε ερώτηση.
- Επιτρέψτε στα παιδιά να χρησιμοποιήσουν τα κινητά τους, Η/Υ, τάμπλετ και προσφέρετέ τους πρόσβαση στο διαδίκτυο ώστε να αναζητούν πληροφορίες και στοιχεία.
- Προβάλετε το βίντεο παραπάνω από μία φορά, σταματώντας το όταν το κρίνετε απαραίτητο.
- Συζητήστε με την ομάδα των παιδιών για τις απαντήσεις τους μετά από κάθε ερώτηση. Λάβετε υπόψη σας να ακούγονται οι διαφορετικές απόψεις και να εκφράζονται οι φωνές των παιδιών της τάξης σας.
- Ανάλογα με την εστίαση και το ενδιαφέρον τους μπορείτε να προβείτε είτε σε πιο γενικές ερωτήσεις, είτε να διευρύνετε την ανάλυσή σας σε περαιτέρω ερωτήσεις.

Ερώτηση 1: Ποιο είναι το άτομο που έγραψε αυτό το μήνυμα και ποιος ο σκοπός του;

Ερώτηση 2: Ποιες τεχνικές έχουν χρησιμοποιηθεί για να προσελκύσουν το ενδιαφέρον και την προσοχή των ατόμων που το παρακολουθούν [απλοποίηση της πληροφορίας, ανταπόκριση σε καθημερινές ανάγκες, διέγερση συναισθημάτων, επιθετική στάση σε αντίπαλα μηνύματα]

Ερώτηση 3: Ποιες αξίες και απόψεις, ποιο τρόπο ζωής προβάλλουν;

Ερώτηση 4: Πώς θα μπορούσαν άνθρωποι με διαφορετικές στάσεις και απόψεις να το ερμηνεύσουν;

Ερώτηση 5: Ποιες ομάδες ανθρώπων, ποιες στάσεις ζωής έχουν παραλειφθεί;

Εργασία 3

Τα παιδιά χωρίζονται σε ζευγάρια και συζητούν ένα σημείο από τις παραπάνω εργασίες που δε γνώριζαν, που τα εντυπωσίασε, που τους αποκάλυψε νέες πτυχές

και ιδέες για το πώς τα μέσα μεταφέρουν και κατασκευάζουν στερεότυπα για το φύλο.

Συγκεντρώστε προβληματισμούς από τα ζευγάρια της τάξης σας.

Διευρύνοντας τις εργασίες σας

Ακολούθως μπορείτε να βρείτε ορισμένα παραδείγματα για συζήτηση γύρω από την έμφυλη ισότητα και το πώς παρουσιάζονται τα φύλα από τα μέσα ενημέρωσης.

- Αναζητήστε τη λέξη *άνδρας* στις εικόνες *google*, προχωρήστε στην αντίστοιχη αναζήτηση για τη λέξη *γυναίκα*. Ποιες εικόνες θα βρείτε; Ποιες νόρμες, ποια χαρακτηριστικά προβάλλονται; Προχωρήστε σε αναζήτηση των λέξεων *man* και *woman*. Τι παρατηρείτε;
- Περιηγηθείτε στο άρθρο [Σεξισμός και ΜΜΕ, πραγματικότητα και προκαταλήψεις](#) από το Μοβ. Για ποια στερεότυπα γίνεται λόγος; Μπορείτε να συλλέξετε στην τάξη σας αντίστοιχα παραδείγματα από τηλεοπτικές εκπομπές, διαφημίσεις, *social media*, *memes*;

Παρακολουθήστε τη διαφήμιση του 1989 [The best a man can get](#) και την αντίστοιχη διαφήμιση του 2019 [The best men can be](#). Ποια μηνύματα μεταφέρει η κάθε διαφήμιση; Ποια εικόνα άνδρα δημιουργούν; Ποιες οι μεταξύ τους διαφορές; Ποιοι οι λόγοι που μια εταιρεία προχώρησε στον επαναπροσδιορισμό των μηνυμάτων της;

Συγγραφέας: *Malgorzata Leszko*